

การออกแบบชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
Typeface Design to Reflecting Corporate
Identity of Poh Chang Academy of Arts,
Rajamangala University of Technology
Rattanakosin

สมัชชา อภิลิธิ์สุขสันติ¹

Samutcha Apisitsuksonti

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์
วิทยาลัยเพาะช่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
Lecturer,
Department of Visual Communication Design,
Poh-Chang Academy of Arts, Rajamangala
University of Technology Rattanakosin
(E-mail: tentsamutcha@gmail.com)

Received: 10/08/2023 Revised: 24/09/2023 Accepted: 25/09/2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์องค์กรและออกแบบชุดตัวอักษรของวิทยาลัยเพาะช่าง และประเมินความพึงพอใจชุดตัวอักษร กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรภายในองค์กรวิทยาลัยเพาะช่าง จำนวน 50 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม และกลุ่มศิษย์เก่า-นักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 150 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ รวมทั้งสิ้น 200 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบตัวอักษรและอัตลักษณ์องค์กร จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเชิงสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) วิทยาลัยเพาะช่างเป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรมที่ผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์ มุ่งเน้นการอนุรักษ์งานช่าง ศิลปะและการออกแบบ ผสมผสานไทยกับสากล สภาพแวดล้อมมีความร่วมสมัย ภาพลักษณ์มีความสุข อนุรักษ์นิยม เน้นความร่วมมือ 2) ผลการออกแบบชุดตัวอักษร เป็นตัวอักษรพาดหัว หัวอักษรลดรูปจากลายไทยให้กลมโปร่ง เส้นตั้งมาจากภาพจำอาคารอำนวยการ รูปร่างมีมาตรฐานให้ความรู้สึกเป็นทางการ น่าเชื่อถือ น้ำหนักหนา-บาง ดูอ่อนหวานสะอาดสะอ้านมีความเป็นผู้ดี ความรู้สึกเป็นงานฝีมือที่มีความร่วมสมัยเรียบง่าย ดั้งเดิม ดูดี 3) ผลความพึงพอใจเฉลี่ยรวมแต่ละกลุ่ม พบว่า กลุ่มบุคลากรวิทยาลัยเพาะช่าง มีความพึงพอใจในระดับ “มาก” ($\bar{x} = 4.34$) และ กลุ่มศิษย์เก่า-นักศึกษาปัจจุบัน วิทยาลัยเพาะช่าง มีความพึงพอใจในระดับ “มาก” ($\bar{x} = 4.45$) ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{x} = 4.40$)

คำสำคัญ: ตัวอักษร, รูปแบบตัวอักษร, อัตลักษณ์องค์กร, ฟอนต์, เพาะช่าง

Abstract

The objective of this research are to study the corporate identity, design typography of the Poh-Chang College, and assess the typography design satisfaction. The subjects consisted of 200 participants; 50 Poh-Chang internal staff members using cluster sampling; and 150 alumni and current students using accidental sampling. Moreover, there are 5 experts in Typography Design and Corporate Identity Design involved. The tools were survey questionnaires, interviews, and satisfaction assessments. Data were analyzed using frequency, percentage, and standard deviation. The research findings reveal that: 1) Poh-Chang is an educational institution in the field of arts affiliated with the Royal Institute. It emphasizes the preservation of craftsmanship, art, and design, blending Thai and international elements. The environment is contemporary, and the appearance is pleasant, conservation-oriented, and modern. 2) The typography is a Display Typefaces. The Looped modified from Thai Art were more rounded and open with the stems inspired by the administrative building architecture. The overall shape adheres to a slightly formal and trustworthy appearance with various stroke thickness, giving a gentle, approachable, and noble feel, with a sense of contemporary craftsmanship with simplicity. 3) The average satisfaction scores across each group revealed that the Poh-Chang staff group had a "high" level of satisfaction ($\bar{x}$ = 4.34), while the alumni-current students group of the Poh-Chang had a "high" level of satisfaction ($\bar{x}$ = 4.45). Both groups, therefore, had an overall satisfaction level rated as "high" ($\bar{x}$ = 4.40).

Keywords: Typography, Typeface, Corporate Identity, Font, Poh-Chang

บทนำ

การประดิษฐ์ตัวอักษร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดมีรูปแบบลักษณะของแบบอักษรแบบใหม่หรือให้เป็นไปตามความต้องการตามลักษณะการนำไปใช้งานในโอกาสต่าง ๆ รูปแบบตัวอักษรไทยมีลักษณะเฉพาะแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของภาษาไทย มีความโดดเด่นและแตกต่างไปจากภาษาอื่น และมีการพัฒนามาตลอดจนถึงทุกวันนี้ อีริวัฒน์ พจน์วิบูลศิริ (2543) กล่าวว่า “ตัวอักษร” เป็นองค์ประกอบที่เข้าไปอยู่ในทุกสิ่งและทุกสื่อในสังคมในปัจจุบัน นอกจากใช้เพื่อสื่อสารแทนเสียงพูดในรูปแบบการอ่านแล้วนั้น รูปแบบของแต่ละตัวอักษรยังทำให้เกิดภาพลักษณ์สามารถสื่อสารบุคลิกภาพ และสร้างความจดจำได้ไม่ต่างจากตราสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายการค้าของภาคธุรกิจ องค์กรต่าง ๆ จนกลายเป็นระบบอัตลักษณ์องค์กรในที่สุด

ยุทธภูมิ สุวรรณเวช (2551) กล่าวว่า การสร้างภาพลักษณ์นับเป็นส่วนสำคัญ และเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้สำหรับทุกองค์กร ในส่วนของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ด้วยสภาวะการณ์ปัจจุบันสถาบันเกือบทุกแห่งมีความจำเป็นต้องเสาะหางบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัยฯ เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นกลยุทธ์หนึ่งที่จะช่วยสร้างความได้เปรียบให้แก่องค์กรคือ การสร้างภาพลักษณ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนที่มีความสนใจและมีความเชื่อมั่น นับเป็นพื้นฐานที่องค์กรขนาดใหญ่ทุกแห่งต้องให้ความสำคัญ เพราะเป็นเรื่องของการสร้างสรรค์ (Creation) ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างที่ยาวนานและต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับพฤติกรรมมนุษย์ และส่งผลต่อการบริหารการดำเนินงานธุรกิจนั่นเอง

วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เดิมคือโรงเรียนเพาะช่าง ได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2456 ซึ่งในปัจจุบัน (พ.ศ.2566) มีอายุครบรอบ 111 ปี ถือเป็นองค์กรที่มีประวัติยาวนานแห่งหนึ่งของประเทศไทย ผลิตบัณฑิตคุณภาพและมีศิษย์เก่ามากมาย เป็นที่ยอมรับในวิทยาการด้านศิลปะและการออกแบบ ปัจจุบันเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี ประกอบด้วย 3 กลุ่มภาควิชา และมี 14 สาขาวิชา มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ นำความงามและสุนทรียศาสตร์ผสมเทคโนโลยี

สร้างสรรค์งานศิลปกรรมและการทำนุบำรุงศิลปะการช่างของไทย ในด้านเอกลักษณ์ของวิทยาลัยเพาะช่าง มีความชัดเจนมากในด้านการนำองค์ความรู้เชิงช่างของไทย มาบูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งในเชิงอนุรักษ์และความร่วมสมัย แต่ภาพลักษณ์ของสถาบันกลับยังไม่มี ความชัดเจน และยังไม่ใช่ที่รู้จักสำหรับกลุ่มเป้าหมายในสังคมปัจจุบัน ซึ่งการรับรู้ของบุคคลทั่วไป บ้างก็เข้าใจว่าเป็นสถาบันอาชีวะหรือช่างกล ซึ่งความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนนี้ถูกส่งต่อสู่กลุ่มเป้าหมายไม่ถูกต้องเท่าใดนัก การพัฒนาอัตลักษณ์องค์กรเพื่อให้สามารถบ่งชี้ถึงคุณลักษณะ ภาพลักษณ์ และทิศทางขององค์กรให้ชัดเจน เป็นที่รู้จักมีความทันสมัยเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นมากมาย การสร้างความต่างให้เกิดขึ้นผ่านการออกแบบอัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องสำคัญ และรูปแบบตัวอักษรถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยสะท้อนภาพลักษณ์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะงานด้านการศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้คนจำนวนมาก

จากประเด็นข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาอัตลักษณ์และต่อยอดสู่การสร้างภาพตัวแทน (Symbolic of Representation) ของวิทยาลัยเพาะช่างให้เป็นที่รู้จัก จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาการออกแบบพัฒนาชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์องค์กร โดยเลือกพื้นที่กรณีศึกษา ณ วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อหาแนวทางในการนำภาพลักษณ์ของสถาบันการศึกษาทางศิลปะแห่งนี้ มาพัฒนาให้เกิดอัตลักษณ์องค์กรผ่านงานออกแบบตัวอักษรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์องค์กรของวิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
2. เพื่อออกแบบชุดตัวอักษรอิเล็กทรอนิกส์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ศึกษา

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

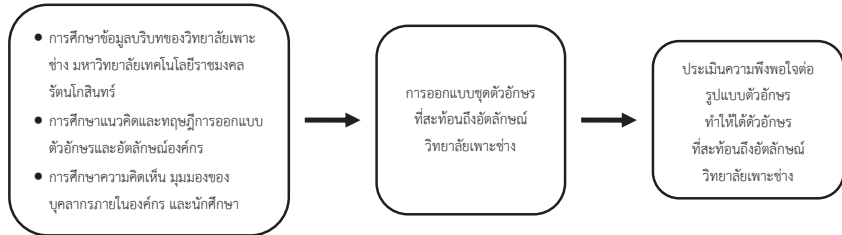
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์องค์กรของวิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นำไปสู่การออกแบบชุดตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่มีความเหมาะสม แสดงออกถึงตัวตน มีความทันสมัย สวยงาม และเพื่อให้วิทยาลัยเพาะช่างได้มีชุดตัวอักษรสำหรับใช้เป็น Display Font ที่สะท้อนอัตลักษณ์อีกชุดหนึ่งได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ขององค์กรของวิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
2. กลุ่มประชากรในการศึกษา คือ กลุ่มบุคลากรสายสอนและสายสนับสนุน และกลุ่มศิษย์เก่า-นักศึกษาปัจจุบัน ของวิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
3. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการออกแบบชุดรูปแบบตัวอักษรอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้างต้นแบบ (Prototype) ชุดตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบด้วยพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวเลข
4. ขอบเขตเทคนิคในการออกแบบสร้างสรรค์ผลงาน ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิกสำหรับงานออกแบบ เพื่อสร้างตัวอักษรในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อรองรับการใช้งานบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ ในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นรูปแบบผสมผสาน (Mixed Method) เป็นการนำวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาใช้ประกอบด้วยวิธีดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิทยาลัยเพาะช่าง การออกแบบอัตลักษณ์และตัวอักษร โดยเก็บข้อมูลจากการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลทั้งในภาคเอกสาร ซึ่งประกอบไปด้วยเอกสารงานวิจัย หนังสือ เอกสาร ตำรา บันทึก และการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสังเกต และการบันทึกภาพ การลงสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ ภายในบริเวณวิทยาลัยเพาะช่าง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจกับกลุ่มบุคลากรภายในวิทยาลัยเพาะช่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จำนวน 50 คน และกลุ่มศิษย์ปัจจุบันศิษย์เก่า โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคเอกสาร ภาคสนาม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยเพาะช่าง ภาพลักษณ์ และแนวทางการออกแบบตัวอักษร

4. ออกแบบชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง โดยได้แนวทางจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสร้างเป็นองค์ประกอบศิลป์ ออกแบบเป็นพยัญชนะภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สระ วรรณยุกต์ และตัวเลข

5. นำผลงานการออกแบบไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบตัวอักษรและอัตลักษณ์องค์กรด้วยวิธีการสัมภาษณ์

6. พัฒนาผลงานออกแบบหลังจากการประเมินและรับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงให้ผลงานมีความสมบูรณ์มากที่สุด

7. ประเมินผลความพึงพอใจผลงานการออกแบบ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ กับกลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ กลุ่มบุคลากรภายในวิทยาลัยเพาะช่าง กลุ่มศิษย์เก่า-นักศึกษาปัจจุบัน โดยสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกมา 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จัดทำตารางและบันทึกข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

8. สรุป อภิปรายผลการศึกษา และเขียนรายงานการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาอัตลักษณ์องค์กรของวิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิทยาลัยเพาะช่างทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม ด้านภาพรวม พบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนา “โรงเรียนเพาะช่าง” ขึ้นในปี พ.ศ. 2456 ตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งทรงมีพระราชประสงค์จะทำนุบำรุงศิลปการช่างของไทยให้พัฒนาถาวร เป็นการทำนุบำรุงศิลปหัตถกรรมของชาติให้เจริญรุ่งเรือง และเป็นการสร้างดุลยภาพทางด้านศิลปะระหว่างตะวันตกและไทย ในเวลาต่อมา ความเจริญรุ่งเรืองของโรงเรียนเพาะช่างได้เป็นไปอย่างกว้างขวาง เป็นที่รู้จักไว้วางใจตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลงมาจนถึงเจ้านาย ข้าราชการ และ

ประชาชนทั่วไป ตลอดจนชาวต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2512 กระทรวงศึกษาธิการได้ ยกฐานะโรงเรียนเพาะช่างให้มีระดับเท่ากับวิทยาลัย และมุ่งจัดระบบการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขยายบทบาททางด้านศิลปะให้สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่พัฒนาเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ จากอดีตถึงปัจจุบัน วิทยาลัยเพาะช่างมีคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ มีชื่อเสียง และมีผลงานเป็นที่ยอมรับ เป็นผู้สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพตามนโยบายและกลยุทธ์ทางการศึกษาของสถาบัน ซึ่งวิทยาลัยเพาะช่างได้ผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก อันเป็นส่วนหนึ่งต่อการพัฒนาประเทศในสาขาวิชาชีพด้านศิลปะ การออกแบบ มีศิษย์เก่าที่ได้รับเชิญเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติจำนวนมาก และเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในวงการศิลปะ การออกแบบ เป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งภาครัฐและเอกชนมาโดยตลอด

ด้านภาพลักษณ์และความเฉพาะ พบว่า สภาพแวดล้อมภายในพื้นที่มีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น คือ อาคารอำนวยการ (ตึกกลาง) มีเสา 6 ต้นอยู่ทางด้านหน้าอาคาร และได้ตั้งคำขวัญประจำสถาบันโดยนำสัญลักษณ์มาจากเสาทั้ง 6 ต้น ผู้ออกแบบอาคารได้ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกและไทย เป็นสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นในสมัยรัตนโกสินทร์ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยปรับปรุงแบบสถาปัตยกรรมทรงไทยเดิม เช่น หลังคาทรงสูง มีจั่ว ให้ลดทอนฐานารูปต่าง ๆ ลง เรียกว่า “สถาปัตยกรรมไทยเพื่อหน้าที่สมัยใหม่” และต่อมาได้ได้กลายเป็นต้นแบบความงามทางสถาปัตยกรรมในการก่อสร้างอาคารตามสถานที่สำคัญทางราชการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทั่วประเทศไทย (นุกูล ชมภูนิช, 2546) ซึ่งอาคารตึกกลางวิทยาลัยเพาะช่างนี้สามารถมองเห็นอาคารสีเขียวที่มีลักษณะความเป็นไทยร่วมสมัยได้เด่นชัดจากภายนอกรั้วสถาบัน

จากการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของวิทยาลัยเพาะช่างในภาพรวม มีความคิดเห็นแสดงเป็นตารางรวมผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของวิทยาลัย
เพาะช่างในภาพรวม

ข้อ	ข้อคำถาม	กลุ่มบุคลากร		กลุ่มศิษย์ เก่า-นักศึกษา ปัจจุบัน		ค่าเฉลี่ยภาพรวม รายด้าน		ระดับ ความคิด เห็น
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
ด้านภาพรวมของวิทยาลัยเพาะช่าง								
1	เป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรม ที่มุ่งเน้นด้านงานเชิงช่างไทย และการอนุรักษ์ศิลปะไทย	4.82	0.48	4.52	0.87	4.60	0.80	มากที่สุด
2	เป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรม ที่มุ่งเน้น "วิชาการ ศิลปะและการออกแบบ ผสมผสานไทยกับสากล"	4.64	0.75	4.46	0.72	4.51	0.73	มากที่สุด
3	เป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรม ที่มุ่งเน้น "ความเป็นสากล ทันสมัย ก้าวล้ำเทคโนโลยี"	3.94	1.06	3.92	0.97	3.99	1.02	มาก
4	เป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรม ที่มีความมั่นคง น่าเชื่อถือ ความเป็นมืออาชีพ	4.56	0.73	4.48	0.65	4.50	0.67	มาก
5	เป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรม ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ศิลปะไทยทุกแขนง บูรณาการร่วมกับองค์ความรู้สากล	4.74	0.49	4.51	0.68	4.57	0.65	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการประเมินข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของวิทยาลัย
เพาะช่างในภาพรวม (ต่อ)

ข้อ	ข้อคำถาม	กลุ่มบุคลากร		กลุ่มศิษย์ เก่า-นักศึกษา ปัจจุบัน		ค่าเฉลี่ยภาพรวม รายด้าน		ระดับ ความคิด เห็น
		ค่า เฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
6	เป็นสถาบันการศึกษาด้าน ศิลปกรรม งานวิจัย และ งานสร้างสรรค์ ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม เอื้อต่อการ พัฒนาชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ	4.52	0.76	4.37	0.85	4.41	0.83	มาก
7	เป็นสถาบันการศึกษาด้าน ศิลปกรรม ที่มี ประวัติศาสตร์ยาวนาน มี ความผูกพันกับสถาบันพระ มหากษัตริย์มาโดยตลอด เป็นแรงบันดาลใจในการ ดำเนินงานและพัฒนา วิทยาลัยเพาะช่างมาจน ปัจจุบัน	4.78	0.68	4.43	0.94	4.52	0.89	มากที่สุด
ด้านภาพลักษณ์และความเฉพาะของวิทยาลัยเพาะช่าง								
8	"ภาพลักษณ์" ของวิทยาลัย เพาะช่าง มีความสุขุม อนุรักษ์นิยม เน้นความเป็น ไทย	4.56	0.67	4.33	0.97	4.39	0.91	มาก
9	"ภาพลักษณ์" ของวิทยาลัย เพาะช่าง มีความร่วมสมัย ผสมผสานความเป็นไทย และสากล	4.54	0.71	4.30	0.87	4.36	0.84	มาก

ตารางที่ 1 ผลการประเมินข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของวิทยาลัย
เพาะช่างในภาพรวม (ต่อ)

ข้อ	ข้อคำถาม	กลุ่มบุคลากร		กลุ่มศิษย์ เก่า-นักศึกษา ปัจจุบัน		ค่าเฉลี่ยภาพรวม รายด้าน		ระดับ ความคิด เห็น
		ค่า เฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
10	"ภาพลักษณ์" ของวิทยาลัย เพาะช่าง มีความเป็นสากล ทันสมัย	3.88	1.04	3.71	1.18	3.76	1.15	มาก
11	"อาคารสถานที่ บรรยากาศ สภาพแวดล้อม" ของ วิทยาลัยเพาะช่าง มีความ เก่าแก่ เน้นความเป็นไทย	4.42	0.81	4.13	0.96	4.20	0.94	มาก
12	"อาคารสถานที่ บรรยากาศ สภาพแวดล้อม" ของ วิทยาลัยเพาะช่าง มีความ ร่วมสมัย ผสมผสานความ เป็นไทยและสากล	4.50	0.76	4.22	0.93	4.29	0.89	มาก
13	"อาคารสถานที่ บรรยากาศ สภาพแวดล้อม" ของ วิทยาลัยเพาะช่าง มีความ ทันสมัยล้ำเทคโนโลยี	3.44	0.99	3.37	1.25	3.39	1.19	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งด้านภาพรวมของวิทยาลัยเพาะช่าง เรื่องที่มีความคิดเห็นเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ “เป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรม ที่มุ่งเน้นด้านงานเชิงช่างไทย และการอนุรักษ์ศิลปะไทย” ($\bar{x}=4.60$, $S.D.=0.80$) รองลงมาคือ “เป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรม ที่มุ่งเน้น วิชาการ ศิลปะและการออกแบบ ผสมผสานไทยกับสากล” ($\bar{x}=4.57$, $S.D.=0.65$) และ “เป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรม ที่มี

ประวัติศาสตร์ยาวนาน มีความผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด เป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินงานและพัฒนาวิทยาลัยเพาะช่างมาจนปัจจุบัน” ($\bar{x}=4.52$, $S.D.=0.89$) ตามลำดับ ในด้านภาพลักษณ์และความเฉพาะของวิทยาลัยเพาะช่าง เรื่องที่มีความคิดเห็นเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ “ภาพลักษณ์ของวิทยาลัยเพาะช่าง มีความสุขุม อนุรักษ์นิยม เน้นความเป็นไทย” ($\bar{x}=4.39$, $S.D.=0.91$) รองลงมาคือ “ภาพลักษณ์ของวิทยาลัยเพาะช่าง มีความร่วมสมัย ผสมผสานความเป็นไทยและสากล” ($\bar{x}=4.36$, $S.D.=0.84$) และ “อาคารสถานที่ บรรยากาศ สภาพแวดล้อม ของวิทยาลัยเพาะช่าง มีความร่วมสมัย ผสมผสานความเป็นไทยและสากล” ($\bar{x}=4.29$, $S.D.=0.89$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการประเมินข้อมูลแนวทางชุดตัวอักษรที่เชื่อมโยง สวยงาม เหมาะสม กับอัตลักษณ์ของวิทยาลัยเพาะช่าง ในภาพรวม

ข้อ	ข้อความ	กลุ่มบุคลากร		กลุ่มศิษย์เก่า-นักศึกษาปัจจุบัน		ค่าเฉลี่ยภาพรวม		ระดับความคิดเห็น
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
1	รูปแบบ Casual (สบาย/ลำลอง)	3.82	1.12	3.22	1.24	3.37	1.23	ปานกลาง
2	รูปแบบ Modern (สมัยใหม่)	3.86	0.99	3.19	1.19	3.36	1.18	ปานกลาง
3	รูปแบบ (เป็นทางการ)	3.84	0.96	3.43	1.13	3.54	1.10	มาก
4	รูปแบบ Classic (ดั้งเดิม)	4.52	0.79	4.29	1.03	4.35	0.98	มากที่สุด
5	รูปแบบ Gorgeous (หรูหรา/โอ่อ่า)	3.78	1.09	2.91	1.28	3.13	1.29	ปานกลาง
6	รูปแบบ Natural (เป็นธรรมชาติ)	3.32	1.22	2.67	1.38	2.83	1.37	ปานกลาง
7	รูปแบบ Elegant (ผู้ดี)	4.14	0.78	3.98	1.19	4.02	1.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินข้อมูลแนวทางชุดตัวอักษรที่เชื่อมโยงสวยงาม เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของวิทยาลัยเพาะช่าง ในภาพรวม พบว่า รูปแบบที่ได้รับความนิยมเห็นเฉลี่ยภาพรวมมากที่สุดคือ รูปแบบ Classic (ดั้งเดิม) อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{x}=4.35$, S.D.=0.98) รองลงมาคือ รูปแบบ Elegant (ผู้ดี) อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{x}=4.02$, S.D.=1.11) และ รูปแบบ Formal (เป็นทางการ) อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{x}=3.54$, S.D.=1.10) ตามลำดับ

2. ผลการออกแบบชุดตัวอักษรอิเล็กทรอนิกส์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ศึกษา

ภาพประกอบที่ 2 โครงสร้างชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง
“SA PohChang”

แบบอักษรพาดหัว กลิ่นไทยร่วมสมัย
วิทยาลัยเพาะช่าง
 บรรยากาศเดิมเพิ่มเติมน้ำเสียงใหม่
 เอกลักษณ์หัวตัดสะท้อนศิลปะและงานฝีมือ
ความเจริญวิชาช่าง
 เป็นเครื่องวัดความเจริญแห่งชาติ
 Contemporary Thai Style *Display Typeface.*
PohChang, Academy of Arts
New tone added to old atmosphere.
 Unique cutting head reflects arts and crafts.
Craftsmanship prosperity is
a measure of National Prosperity.

Thai Basic Glyphs

ก ข ฃ ค ฅ ม ง จ ฉ ช
 ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ถ ผ ฝ ด
 ต ถ ฑ ฒ ฒ ฒ ฒ
 ฬ ก ม ย ร ฤ ล ฤ ว ศ
 ษ ส ห ฬ อ ฮ ำ ำ ำ ำ
 ๐ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙

Latin Basic Glyphs

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg
 Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn
 Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu
 Vv Ww Xx Yy Zz
 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

ภาพประกอบที่ 3 Pangram “SA PohChang”
 พร้อมรูปแบบตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

การออกแบบชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง “SA PohChang” เป็นตัวอักษรในกลุ่มอักษรพาดหัว (Display) เพื่อเป็นทางเลือกเพิ่มเติมต่อการใช้งานตัวอักษรขององค์กรในสื่อต่าง ๆ ให้เกิดความหลากหลายด้วยรูปแบบหรือน้ำเสียงใหม่ ผ่านการออกแบบภายใต้แนวความคิดที่ดีความจากอัตลักษณ์ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และภาพลักษณ์ของวิทยาลัยเพาะช่างในปัจจุบัน คือเป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรมที่มุ่งเน้นด้านงานเชิงช่างไทยและการอนุรักษ์ศิลปะไทยในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งยังมุ่งเน้นงานด้านวิชาการ ศิลปะและการออกแบบ ผสมผสานระหว่างไทยกับสากล มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์

กษัตริย์ มีบุคลิกสุ่ม มีความอนุรักษ์นิยม เน้นความเป็นไทยแต่ยังมีความร่วมสมัย เห็นได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ทางสภาพแวดล้อมที่โดดเด่นด้วยอาคารสถานที่แบบไทยประยุกต์ มีบรรยากาศร่วมสมัย การออกแบบโครงสร้าง (Structure) ของตัวอักษรจะเป็นการนำสไตล์การเขียนปากกาหัวตัดมาใช้ ทำให้การมองเกิดความลื่นไหล มีความประณีตบรรจง มีเสน่ห์ให้ความรู้สึกย้อนอดีต ลักษณะคล้ายอักษรรูปแบบสมเด็จพระยานริศฯ (อักษรไทยนริศ) เกิดเป็นทิศทาง น้ำหนักเส้น และมุมมองที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว สวยงาม การออกแบบองค์ประกอบของหัวตัวอักษรได้แรงบันดาลใจมาจากการงานจิตรกรรมไทย จากกันหอยของตัวเหงลายกนกมาตัดทอนลดความซับซ้อนกลายเป็นส่วนหัวอักษร เน้นให้มีลักษณะเรียบง่าย ทันสมัย แต่ยังคงมีกลิ่นอายความเป็นไทย กลายเป็นอักษรแบบหัวลดรูปที่มีลักษณะหัวกลมโปร่ง มีลักษณะการเขียนอย่างมีแบบแผน มีมาตรฐาน ให้ความรู้สึกเป็นทางการ ดูน่าเชื่อถือ รู้สึกภูมิฐาน เอาจริงเอาจัง เส้นตั้งของตัวอักษร (Stem) เชื่อมโยงภาพจำของอาคารตึกกลางที่มีจุดเด่นคือ เสาสูง 6 ต้น นำมากำหนดเป็นเส้นตั้งและระยะความกว้างของตัวอักษร ทำให้เกิดความหนา รูปร่างสูง เข้มแข็ง หนักแน่นจริงจัง มีความสง่า มีการใช้เส้นหลายน้ำหนัก ไล่จากน้ำหนักที่หนาไปยังน้ำหนักบาง มีส่วนโค้งเว้า ทำให้ดูอ่อนหวานและให้ความรู้สึกร่วมสมัย ความเป็นผู้ดี ให้ความรู้สึกหรือน้ำเสียงของชุดตัวอักษรในมวลรวม มีบรรยากาศของความสบาย ๆ และยังให้ความรู้สึกเป็นงานฝีมือ (Craft) ที่มีความร่วมสมัย แต่ก็มีความรู้สึกแบบอนุรักษ์นิยมบาง ๆ โดยคำนึงถึงความสามารถในการมองได้ชัดเจน สามารถอ่านได้เมื่อเรียงเป็นวลีหรือประโยค และเป็นที่จดจำแก่ผู้พบเห็น มีความยืดหยุ่นต่อการนำไปใช้งานกับสื่อประชาสัมพันธ์ หรือนำไปใช้สำหรับสร้างเป็นระบบอัตลักษณ์องค์กรในอนาคต หรือสำหรับการสื่อสารในรูปแบบกึ่งทางการให้เกิดการจดจำได้ไวและรับรู้ได้เป็นมาตรฐาน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ภาพประกอบที่ 4 ตัวอย่างการนำตัวอักษร “SA PohChang”
ไปใช้บนสื่อและสินค้าต่าง ๆ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจเกี่ยวกับผลงานออกแบบชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง แสดงเป็นตารางรวมผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจรวมแต่ละกลุ่ม

ข้อคำถาม	กลุ่มบุคลากร		กลุ่มศิษย์เก่า - นักศึกษา ปัจจุบัน		ค่าเฉลี่ยความพึง พอใจรวมราย ด้าน		ระดับ ความ คิดเห็น
	ค่า เฉลี่ย	S.D.	ค่า เฉลี่ย	S.D.	ค่า เฉลี่ย	S.D.	
1. มีเอกลักษณ์เฉพาะ และมีความน่าสนใจ	4.36	0.98	4.35	0.81	4.36	0.86	มาก
2. มีรูปแบบชัดเจน อ่านง่าย	4.46	0.71	4.47	0.74	4.47	0.73	มาก
3. มีรูปแบบที่ติดตาม สามารถสร้างการจดจำได้ดี	4.28	1.05	4.33	0.76	4.32	0.84	มาก
4. มีความกลมกลืนเป็นเอกภาพ ทั้งชุดภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	4.30	0.93	4.60	0.67	4.53	0.75	มากที่สุด
5. มีรูปแบบที่สวยงาม เหมาะสมในด้านสัดส่วน น้ำหนัก ความหนา และเส้น	4.38	1.05	4.56	0.68	4.52	0.79	มากที่สุด
6. สามารถสะท้อนถึงวิทยาลัยเพาะช่าง ในด้านบุคลิกภาพ บรรยากาศ ความรู้สึกได้	4.28	0.76	4.43	0.72	4.39	0.73	มาก
7. มีศักยภาพสามารถนำมาใช้เป็นชุดตัวอักษรอัตลักษณ์ ของวิทยาลัยเพาะช่างได้	4.40	0.78	4.45	0.76	4.44	0.77	มาก
8. สามารถนำไปใช้งานด้านการสื่อสารองค์กร โฆษณา หรือประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับทุกยุค ทุกสมัย	4.42	0.81	4.37	0.97	4.38	0.93	มาก
รวมค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	4.34		4.45		4.40		

จากตารางที่ 3 ผลความพึงพอใจเฉลี่ยรวมแต่ละกลุ่ม พบว่า กลุ่มศิษย์เก่า - นักศึกษาปัจจุบัน วิทยาลัยเพาะช่าง มีความพึงพอใจ 4.45 และกลุ่มบุคลากร ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2567

วิทยาลัยเพาะช่าง มีความพึงพอใจ 4.34 ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{x} = 4.40$) หากพิจารณาในรายประเด็น พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรวมรายด้านมีระดับมากที่สุด ในเรื่อง “มีความกลมกลืนเป็นเอกภาพทั้งชุดภาษาไทยและภาษาอังกฤษ” ($\bar{x} = 4.53$, S.D.=0.75) รองลงมาคือ เรื่อง “มีรูปแบบที่สวยงามเหมาะสม ในด้านสัดส่วน น้ำหนัก ความหนา และเส้น” ($\bar{x} = 4.52$, S.D.=0.79) และค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระดับมาก ในเรื่อง “ตัวอักษร มีรูปแบบชัดเจน อ่านง่าย” ($\bar{x} = 4.47$, S.D.=0.73) รองลงมาคือ เรื่อง “มีศักยภาพสามารถนำมาใช้เป็นชุดตัวอักษรอัตลักษณ์ของวิทยาลัยเพาะช่างได้” ($\bar{x} = 4.44$, S.D.=0.77) และเรื่อง “สามารถสะท้อนถึงวิทยาลัยเพาะช่าง ในด้านบุคลิกภาพ บรรยากาศ ความรู้สึกได้” ($\bar{x} = 4.39$, S.D.=0.73) และเรื่อง “สามารถนำไปใช้งานด้านการสื่อสารองค์กร โฆษณา หรือประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับทุกยุค ทุกสมัย” ($\bar{x} = 4.38$, S.D.=0.93) และเรื่อง “มีเอกลักษณ์เฉพาะ และมีความน่าสนใจ” ($\bar{x} = 4.36$, S.D.=0.86) และเรื่อง “มีรูปแบบที่ติดตาม สามารถสร้างการจดจำได้ดี” ($\bar{x} = 4.32$, S.D.=0.84) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ศึกษาอัตลักษณ์องค์กรของวิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

วิทยาลัยเพาะช่างสถาปนาขึ้นตามพระราชดำริของรัชกาลที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำนุบำรุงศิลปการช่างของไทยให้พัฒนาوارสืบไป โรงเรียนเพาะช่างเป็นที่รู้จักไว้วางใจตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลงมาจนถึง ประชาชนทั่วไปตลอดจนชาวต่างประเทศ มีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นสถาบันศิลปะชั้นนำ มุ่งมั่นผลิตบัณฑิตสร้างสรรค์งานศิลปกรรมและการทำงานบำรุงศิลปการช่างของไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการสอบถามความคิดเห็นที่เป็นทิศทางเดียวกันว่า วิทยาลัยเพาะช่างเป็นสถาบันการศึกษาด้านศิลปกรรมที่มุ่งเน้นวิชาการ ศิลปะและการออกแบบ ผสมผสานไทยกับสากล มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีความผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินงานและพัฒนาสถาบันมาจนปัจจุบัน และยังสอดคล้อง

กับความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ว่า เป็นสถาบันที่มีความสุขุม มีความอนุรักษนิยม เน้นความเป็นไทยร่วมสมัย อาคารสถานที่ บรรยากาศ สภาพแวดล้อมมีความร่วมสมัย ผสมผสานความเป็นไทยและสากล ซึ่งกระบวนการเกิดอัตลักษณ์ของวิทยาลัยเพาะช่าง เกิดจากการวิถุประสงค์ การเห็นคุณค่า และความประทับใจของผู้ก่อตั้งสถาบัน และสามารถตอบสนองการอนุรักษ์องค์ความรู้ของประเทศชาติไว้ ซึ่งสอดคล้องกับเกรียงไกร เจริญผล (2554) ที่ทำการศึกษารื่อง กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ที่พบว่า กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ตั้งอยู่บนเงื่อนไข 2 ประการ คือ การกำหนดอัตลักษณ์หรือสร้างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบนเงื่อนไขของรัฐตามกฎหมายการศึกษา ตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 มาตรา 13 และการกำหนดหรือการสร้างอัตลักษณ์ที่เกิดจากผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดความประทับใจและการเห็นคุณค่าของผู้ก่อตั้ง เป็นความเชื่อ ความศรัทธา การเห็นคุณค่า และนำไปสู่กระบวนการให้ข้อมูลแก่บุคลากร การประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อให้อัตลักษณ์มีความชัดเจนและเข้มแข็ง และสอดคล้องกับเสรี วงษ์มณฑา (2546) ที่กล่าวว่า ภาพลักษณ์ที่ดีที่องค์กรนำมาเป็นองค์ประกอบทางการบริหารจัดการ ต้องครอบคลุมหลาย ๆ เรื่องด้วยกัน เพราะเป็นผลรวมของการประสมประสานภาพลักษณ์ของหลายสิ่งหลายอย่างเข้าด้วยกัน เช่น ภาพลักษณ์ด้านพนักงาน ที่จะต้องเป็นที่ประจักษ์ด้วยว่าเป็นคนเก่งสามารถทำงานที่รับผิดชอบได้ด้วยความสามารถ ภาพลักษณ์ด้านบริการ จะต้องเป็นสินค้าที่มีคุณภาพตรงตามคำกล่าวอ้าง ภาพลักษณ์ด้านวิธีการดำเนินธุรกิจ ที่สามารถพูดได้เต็มปากเต็มคำ ว่าเป็นการกระทำที่ตรงไปตรงมา

2. การออกแบบชุดตัวอักษรอิเล็กทรอนิกส์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่ศึกษา

ผลงานการออกแบบชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง เป็นตัวอักษรในกลุ่มอักษรพาดหัว (Display) มีลักษณะเด่นเฉพาะตัว คือ หัวตัวอักษรที่มีการลดรูปจากลายไทย รูปทรงและโครงสร้างมีความสวยงามลงตัว มีลักษณะเรียบ

ง่าย ทันสมัยแต่ยังคงมีกลิ่นอายความเป็นไทย ลักษณะการเขียนมีแบบแผน มีมาตรฐาน รู้สึกรู้เป็นทางการเล็กน้อย ดูน่าเชื่อถือ และยังให้ความรู้สึกเป็นงานฝีมือ (Craft) ที่มีความร่วมสมัย และมีความรู้สึกแบบอนุรักษ์นิยมผสมอยู่ องค์ประกอบเหล่านี้สามารถสื่อสารบุคลิก ตัวตน บรรยากาศ และความรู้สึกของวิทยาลัยเพาะช่างได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมหลัก และวัฒนธรรมองค์กร เป็นการเพิ่มทางเลือกต่อการใช้งานตัวอักษรขององค์กรในสื่อต่าง ๆ ให้ความหลากหลายด้วยรูปแบบหรือน้ำเสียงใหม่ ถือเป็นน้ำเสียงของวิทยาลัยเพาะช่างในยุคปัจจุบัน ซึ่งผลงานออกแบบตัวอักษรดังกล่าวได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบตัวอักษรและอัตลักษณ์องค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีรวัฒน์ พจน์วิบูลศิริ (2543) ที่ศึกษาเรื่อง การใช้ตัวอักษรไทยเพื่อสื่อสารบุคลิกลักษณะในงานออกแบบเรขศิลป์ พบว่า ตัวอักษรทำให้บุคลิกลักษณะเกิดขึ้นในงานออกแบบเรขศิลป์ เพราะตัวอักษรแต่ละแบบนั้น มีลักษณะเฉพาะตัว มีอารมณ์ความรู้สึกหรือบุคลิกในตัวเอง เมื่อนำมาจัดวางก็จะสามารถสร้างบุคลิกให้เกิดขึ้นได้ การใช้ตัวอักษรให้เหมาะสมช่วยให้นักออกแบบสามารถสื่อสารได้ตรงตามโจทย์วัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น และช่วยให้นักออกแบบสร้างงานได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับ สุมิตรา ศรีวิบูลย์ (2540) ที่กล่าวว่า องค์กรที่ดำรงมานาน เมื่อชื่อและสัญลักษณ์ที่มีการใช้งานมาอย่างยาวนานพอสมควร มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนารูปแบบ CI (Corporate Identity) เสียใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเทคโนโลยีของการออกแบบ มีความเหมาะสมกับระบบการสื่อสาร และที่สำคัญที่สุดคือ เพื่อการนำไปใช้ให้เกิดเป็นมาตรฐานเดียวกันภายในองค์กรได้สะดวก ถูกต้อง อย่างเข้าใจในความหมายและก่อให้เกิดเป็นกิจกรรมเสริมภาพลักษณ์ เกิดการตีความที่ดี มีการนำไปใช้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

3. ศึกษาความพึงพอใจต่อชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

การออกแบบชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง เป็นการศึกษอัตลักษณ์องค์กรจากการศึกษาภาคเอกสาร ภาคสนาม และการรวบรวมข้อมูล

ความคิดเห็นจากบุคลากร ศิษย์เก่า-นักศึกษาปัจจุบัน สร้างเป็นแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานชุดตัวอักษร ผลงานการออกแบบมีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับ “ดีมาก” และสามารถแยกอภิปรายเป็นรายประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นที่มีผลความพึงพอใจมากที่สุด คือ เรื่อง “ชุดตัวมีความกลมกลืนเป็นเอกภาพทั้งชุดภาษาไทยและภาษาอังกฤษ” มีค่าเฉลี่ย 4.53 และ “มีรูปแบบที่สวยงาม เหมาะสม ในด้านสัดส่วน น้ำหนัก ความหนา และเส้น มีความชัดเจน อ่านง่าย” มีค่าเฉลี่ย 4.52 สอดคล้องกับ ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบตัวอักษรและออกแบบอัตลักษณ์องค์กร ทั้ง 5 ท่าน ที่ได้ให้ความเห็นด้านความสวยงามว่า รูปแบบอักษรมีความชัดเจน ความหนาบางถูกใช้อย่างเหมาะสม มีกฎเกณฑ์การออกแบบที่ชัดเจน สัดส่วน (Proportion) ความหนาของเส้นมีความลงตัวสอดคล้องกันดี ผู้ออกแบบใช้เทคนิคการเขียนแบบหัวตัดประยุกต์กับรูปทรงเรขาคณิตตัดทอนทำให้เกิดรูปแบบ (Form) ที่เรียบง่ายขึ้น มีความสะอาดสะอ้านลงตัว

ประเด็นด้านความสอดคล้องกับอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง คือ เรื่อง “มีศักยภาพสามารถนำมาใช้เป็นชุดตัวอักษรอัตลักษณ์ ของวิทยาลัยเพาะช่างได้” มีค่าเฉลี่ย 4.44 ระดับความคิดเห็น “มาก” และ “สามารถสะท้อนถึงวิทยาลัยเพาะช่างในด้านบุคลิกภาพ บรรยากาศ ความรู้สึกได้” มีค่าเฉลี่ย 4.39 ระดับความคิดเห็น “มาก” สอดคล้องกับผลการสอบถามความคิดเห็นด้านภาพลักษณ์และความเฉพาะของวิทยาลัยเพาะช่าง ในเรื่อง “ภาพลักษณ์ของวิทยาลัยเพาะช่าง มีความสุขุม อนุรักษ์นิยม เน้นความเป็นไทย” และ “ภาพลักษณ์ ของวิทยาลัยเพาะช่าง มีความร่วมสมัย ผสมผสานความเป็นไทยและสากล” และ “อาคารสถานที่ บรรยากาศสภาพแวดล้อม ของวิทยาลัยเพาะช่าง มีความร่วมสมัย ผสมผสานความเป็นไทยและสากล” และยังสอดคล้องกับ ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบตัวอักษรและออกแบบอัตลักษณ์องค์กร ทั้ง 5 ท่าน ที่มีความเห็นว่า การออกแบบโดยใช้วิธีการเขียนเลียนแบบปากกาปากตัดโดยยืมมาจากรูปแบบของอักษรละตินมาประยุกต์ทำให้รู้สึกเป็นงานไทยโมเดิร์น มีกลิ่นอายความเป็นไทย ไม่แข็งกระด้าง มีบรรยากาศของความสบาย แต่ยังมีความรู้สึกแบบอนุรักษ์นิยมบาง ๆ และยังให้ความรู้สึกเป็น

งานฝีมือ ที่มีความร่วมสมัย เนื่องจากผู้ออกแบบใช้เทคนิคการเขียนหัวตัดประยุกต์กับรูปทรงเรขาคณิตตัดทอนทำให้เกิดรูปแบบที่เรียบง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Söderhavet (2013) ที่ได้ออกแบบชุดตัวอักษรประจำชาติประเทศสวีเดน “Sweden Sans” มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้การสื่อสารระหว่างประเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งตัวอักษรที่ออกแบบนี้ ใช้แนวคิดของการสร้างสรรค์จากคำสอนเชิงปรัชญาของประเทศสวีเดน และใช้ธงชาติที่มีเครื่องหมายกากบาทสแกนดิเนเวียเป็นเครื่องกำหนดสัดส่วนความหนาของตัวอักษร และใช้ตัวอย่างตัวอักษรบนป้ายบอกทางยุคเก่ามาพัฒนาสร้างชุดตัวอักษรที่เป็นเรขาคณิต เพื่อให้ฟอนต์มีรูปแบบที่เรียบง่าย ผสมผสานความไม่มากไม่น้อยจนเกินไป

ประเด็นการนำไปใช้งานด้านการสื่อสารองค์กร คือ เรื่อง “สามารถนำไปใช้งานด้านการสื่อสารองค์กร โฆษณา หรือประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับทุกยุค ทุกสมัย” มีค่าเฉลี่ย 4.37 และ “มีเอกลักษณ์เฉพาะ และมีความน่าสนใจ” มีค่าเฉลี่ย 4.35 และ “มีรูปแบบที่ติดตา สามารถสร้างการจดจำได้ดี” มีค่าเฉลี่ย 4.33 ทุกด้านมีระดับความคิดเห็น “มาก” สอดคล้องกับความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบฯ ที่ว่า รูปแบบอักษรสวยงามมีความน่าใช้ ย่อยขยายได้ชัดเจน เหมาะที่จะนำไปทำเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ สามารถแยกแยะส่วน Head กับ Body ได้ชัดเจน และหากนำชุดตัวอักษรนี้ไปออกแบบเป็นระบบอัตลักษณ์องค์กรอาจจะทำเป็น Logotype ก็จะได้ระบบอัตลักษณ์ที่ขยายกว้างมากยิ่งขึ้นได้ และยังสอดคล้องกับ Askegaard & Chirstensen (2001) ที่กล่าวว่า การที่ผลงานกราฟิกที่สร้างสรรค์ขึ้นมาได้รับการยอมรับและถูกนำไปสร้างสรรค์ให้เป็นสื่อเอกลักษณ์องค์กรนั้น ย่อมจะมีบทบาทในการสร้างความแตกต่างในการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กร สามารถสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ เสริมสร้างความภักดีให้แก่องค์กรเมื่อชื่อและสัญลักษณ์ใด ๆ ที่ใช้อยู่ในลำสมัยเพราะมีการใช้งานมานานพอสมควร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบอัตลักษณ์องค์กรเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การใช้ชุดตัวอักษรสะท้อนอัตลักษณ์วิทยาลัยเพาะช่าง ควรพิจารณาใช้กับการสื่อสารหรือภารกิจที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ภาพลักษณ์เกิดความชัดเจนเป็นที่รู้จักแก่กลุ่มเป้าหมาย
2. ผลการศึกษาการออกแบบชุดตัวอักษรนี้ สามารถพัฒนาให้มีน้ำหนัก (Weight) ที่หลากหลายขึ้นได้อีก เช่น Thin, Light, Medium, Semi Bold , Bold เป็นต้น และอาจยังมีแนวทางอื่นที่จะสามารถประยุกต์เป็นรูปแบบตัวอักษร (Type-face) ลักษณะอื่น ๆ ที่น่าสนใจได้ในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่ให้การสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในแผนงานยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (โครงการสนับสนุนงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม และงานสร้างสรรค์) และขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการออกแบบ และกลุ่มประชากรทุกท่าน ที่สละเวลาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ในการพัฒนาผลงานและประเมินผลงานสร้างสรรค์ จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร เจริญผล. (2554). กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเอกชน
ไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัย นอร์ท-เชียงใหม่. บิยู อะคาเดมิค รีวิว,
10(2), 18-24.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2550). **อัตลักษณ์วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลง.**
เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ธีรวัฒน์ พจน์วิบูลศิริ. (2543). **การใช้ตัวอักษรไทยเพื่อสื่อสารบุคลิกลักษณะในงานออกแบบเรขศิลป์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภูมิสถาปัตย์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุกูล ชมภูนิช. (2554). **ตึกไทยประยุกต์แห่งแรกของไทย. ใน สมาคมศิษย์เก่าเพาะช่าง. ใน รำลึก 100 ปี ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประกิต (จิตร) บัวบุศย์ ราชบัณฑิต ศิลปินแห่งชาติ. (หน้า 218-219). กรุงเทพฯ : กรังด์ปรีซ์ อินเตอร์เนชั่นแนล.**
- ยุทธภูมิ สุวรรณเวช. (2551). **ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครในทัศนะของสถานประกอบการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.**
- สมาคมศิษย์เก่าเพาะช่าง. (2556). **เพาะช่าง 100 ปี. กรุงเทพฯ : กรังด์ปรีซ์อินเตอร์เนชั่นแนล.**
- สุมิตรา ศรีวิบูลย์. (2547). **การออกแบบอัตลักษณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คอร์ฟังก์ชั่น.**
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). **การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : ชีระฟิล์มและโซเท็กซ์.**
- Ambrose, G. (2006). **The fundamentals of typography.** Singapore : AVA Book Production.
- Askegaard, S., & Chirstensen, L. T. (2001). Corporate identity and corporate image Revisited: A semiotic perspective. **European Journal of Marketing**, 35(3/4), 292-315.
- Keller, K. L. (2003). **Strategic Brand management: building, measuring and managing brand equity.** 2nd ed. New Jersey : Prentice-Hall.
- Miltenburg, A. (2017). **Brand the Change.** Amsterdam : BIS Publishers.
- Samara, T. (2018). **Letterforms.** London : Rockport Publishers.

Söderhavet. (2013). **Sweden**. Retrieved July 8, 2023, from <https://so-derhavet.com/work/sweden>

สัมภาษณ์

บรรลุ วิริยาภรณ์ประภาส. (9 เมษายน 2564). สัมภาษณ์. ผู้อำนวยการ. วิทยาลัย
เพาะช่าง.